

Slijtende biggen op de batterij

Tekst: Otto Schreurs, Advce dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

De casus gaat deze maand over een familiebedrijf van 730 zeugen (Topigs20 x Tempo) met bijbehorende biggen grondhokken. De biggen worden slachtrijp gemaakt op eigen en gehuurde vleesvarkensbedrijven. De batterijfase is het moeilijkste traject voor dit bedrijf. Hier ontstaan te vaak slijters en vallen te veel biggen uit. De arbeidsbezetting is aan de krappe kant en al het werk moet elke dag in een (te) strak tempo uitgevoerd worden.

Op het vermeerderingsbedrijf worden momenteel 15 biggen per worp levend geboren. Met de goede zorg in de kraamstal worden er 13,4 biggen per worp gespeend en zit de uitval rond de 11 procent. De speenbiggen zijn van redelijke tot goede kwaliteit. Na het spenen komen ze in 'grote groepen' grondhokken variërend van 30 tot 70 biggen. Aangezien het bedrijf door de jaren heen gegroeid is van 300 naar 700 zeugen, is er creatief verbouwd en aangebouwd. Oude kraamstallen zijn gerenoveerd naar biggenafdelingen van diverse grootte en uitvoering. De voorgaande jaren werd er te vaak diarree geconstateerd in de 2-3 weken na spenen. De grootste klacht waren echter platliggers, fietsers, gewrichtsontsteking en – later in het traject – acute sterfte, waardoor de uitval wel kon pieken naar 6-7 procent.

Door middel van diverse secties en bacteriologische onderzoeken werd de verwekker *Streptococcus suis* vaker gevonden. Met medicatie was de problematiek te beheersen. Echter, om te kunnen voldoen aan de dierdagdoseringnorm is er verder gewerkt aan een goed werkbaar streptokokken-autovaccin. Dat autovaccin zorgde voor een duidelijke verlaging van kreupele dieren, minder gewrichtsontstekingen zowel in het kraamstaltraject alsook in de grondhokken en vermindering van de plotselinge uitval op de batterij. De uitval op de batterij daalde, maar schommelde nog steeds tussen de 2 en 4 procent. Door aanpassingen in het voer, vaker voeren, gebruik te maken van extra voerbakken en toevoeging van Gutral aan het voer, was de diarree-incidentie te beheersen.

De laatste maanden ontstonden er toch weer meer slijters op de batterij. Het leek alsof biggen geen voer meer kregen. In de 3e-4e week in de batterijfase toonden broodmagere biggen zich in de koppels. Geregeld werd

er diarree geconstateerd vanaf 4-7 dagen na spenen tot vaak 4 weken op de batterij. Meestal werd de diarree minder of verdween volledig als de biggen naar het eindvoer gingen. De hypothese was dat door de langdurige aantasting van het maagdkanaal, er slijters ontstonden. Dus werd er mestcontrole op mogelijk pathogene bacteriën uitgevoerd. *Brachyspira*, *lawsonia*, PED testten negatief. Enkele *E. coli* bacteriën werden gevonden, maar vooral *Salmonella typhimurium*. Tevens zijn er enkele dieren ter sectie aangeboden waarbij dit beeld nogmaals werd bevestigd. Necrotiserende dikke darm ontsteking ten gevolge van *Salmonella typhimurium*.

Salmonella

Salmonellose wordt veroorzaakt door een infectie met salmonella-bacteriën, een bacterie die op 90-100 procent van de varkensbedrijven voorkomt, gelukkig meestal zonder problemen. Op besmette bedrijven kan het aantal besmette dieren enorm variëren van 1 tot bijna 100 procent. Belangrijk is echter wel om te realiseren dat salmonellose een zoönose is. Dit houdt in dat mensen besmet kunnen raken door het eten van besmet vlees of direct contact met varkens.

Besmettingen bij varkens verlopen meestal zonder klinische verschijnselen, maar kunnen optreden bij alle diercategorieën. Indien er verschijnselen optreden bestaan ze uit plotselinge sterfte, zieke dieren, koorts en waterdunne gele diarree, meestal veroorzaakt door *Salmonella typhimurium*.

Hoe komt een varken aan een salmonella infectie?

Individuele varkens nemen de kiem op via de bek na contact met besmette materialen zoals mest van zeugen, van andere biggen of van andere vlees-

Het reinigen van leeggekomen afdelingen is een voorwaarde voor een succesvolle preventie tegen salmonella-verspreiding.

Salmonella kan inwendig flinke schade aanrichten.

varkens). Vervolgens geeft salmonella een infectie van het maagdarmkanaal en zal een besmet dier grote hoeveelheden bacteriën gaan uitscheiden en op deze manier weer andere varkens kunnen besmetten.

Op het bedrijf is het dus van groot belang om te voorkomen dat (jonge) varkens in contact kunnen komen met mest van andere varkens. Een goede reiniging en desinfectie en leegstand van de hokken kan al veel problemen voorkomen. Verder is ongediertebestrijding belangrijk aangezien andere dieren zoals vogels, muizen en ratten de ziekte kunnen overbrengen. Maar ook mens en hond kunnen als tussenstation dienen en dus de infectie rondbrengen. Aanvoer van besmette dieren – biggen of gelten – kan leiden tot problemen op de aanvoerende bedrijven. In het geval van biggen worden deze vaak al bij de zeug of op de batterij besmet, maar ook een slecht schoongemaakt transportmiddel kan problemen

Op het bedrijf is het van groot belang om te voorkomen dat (jonge) varkens in contact kunnen komen met mest van andere varkens. Een goede reiniging en desinfectie en leegstand van de hokken kan al veel problemen voorkomen.

Resultaten van het casusbedrijf

Hieronder vindt u de maatregelen die op het bedrijf in de casus zijn genomen en wat dat tot dusver heeft opgeleverd.

- Sinds afgelopen 2 maanden wordt het drinkwater op de grondhokken aangezuurd.
- In de maand september is ook begonnen met extra aangezuurd voer in de batterijfase.
- De diarree-incidentie is afgenomen.
- Het aantal terugvallers is aan het minderen.
- De uitval is dalende en zat in de maand augustus tegen de 5 procent, en in de maand september op 4 procent.
- Reiniging en ontsmetting wordt nu beter uitgevoerd, aangezien er extra arbeid wordt ingezet.
- De looplijnen zijn nogmaals beoordeeld en op enkele punten aangepast zodat er minder kruisingen op het bedrijf zijn.
- Er zijn laarzenreinigers en ontsmettingsbakken geplaatst.
- De reeds aanwezige compartimenten en bijbehorende kleding wordt nu correct gebruikt.
- Zeugen en biggen worden binnenkort bemonsterd voor de controle van de status.

geven. Een gedegen quarantaineperiode kan bij aanvoer van fokmateriaal een eerste bescherming zijn voor het eigen bedrijf.

Risico voor volksgezondheid

Het risico voor de volksgezondheid begint op het varkensbedrijf. Hoe is hier de infectiedruk en hoe wordt hier geprobeerd om het risico zo klein mogelijk te maken dat varkens met salmonella in het slachthuis terecht komen en dus in de voedselketen?

Ook vanaf het slachten liggen er nog de nodige risico's op de loer. Hoe wordt er op het slachthuis omgegaan met varkens van positieve bedrijven en hoe groot is de kans op bezoedeling van karkassen? Verder is van groot belang hoe er 'in de keuken' omgegaan wordt met algemene hygiëne en in het bijzonder de hygiëne rondom de vleesbereiding. Wanneer men zich daar bewust is van de risico's kan er al veel leed voorkomen worden.

Probleem te lijf

Wat kunt u doen om dit probleem aan te pakken:

- Zorg voor een goede ongediertebestrijding.
- Behandel klinische gevallen zo snel mogelijk en isoleer afdelingen met problemen.
- Hanteer een strikt all-in/all-out beleid.
- Zet organische zuren in om het rantsoen en/of drinkwater aan te zuren. Zorg hierbij dat de pH voldoende laag is (3,8 – 4,2). Aanzuren dient gedurende meerdere ronden in de batterij en/of mesterij te gebeuren voor een blijvend effect. Bedrijven met brijvoer zitten om deze reden vaak erg laag met hun salmonella-besmettingen.
- Monitor de aanvoer. Vindt er insleep plaats door biggen of fokmateriaal? Dit kan worden onderzocht door middel van bloed en/of mestonderzoek.
- Monitor de zeugen (bloedonderzoek) en zorg zonodig voor een bestrijdingsplan.
- Monitor de biggen (einde batterij, bloedonderzoek).

